

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 3.7.2001
KOM(2001) 362 slutlig

**KOMMISSIONENS MEDDELANDE TILL RÅDET, EUROPAPARLAMENTET OCH
EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN**

**Att stödja nationella strategier för trygga och stabila pensioner genom ett integrerat
förhållningssätt**

KOMMISSIONENS MEDDELANDE TILL RÅDET, EUROPAPARLAMENTET OCH EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

Att stödja nationella strategier för trygga och stabila pensioner genom ett integrerat förhållningssätt

1. TRYGGA OCH STABILA PENSIONER: EN STOR UTMANING I ETT SAMHÄLLE MED EN ÅLDRANDE BEFOLKNING

Genom olika kombinationer av de tre grundpelare som medlemsstaternas pensionssystem består av (det lagstadgade sociala trygghetssystemet, tjänstepensionssystem och privat pensionssparande) lever äldre människor i Europeiska unionen idag i ett hittills oöverträffat välstånd och ekonomiskt oberoende. Men som kommissionen påpekade i sitt meddelande av den 11 oktober 2000¹: ”*Framtidens allt äldre befolkning och pensioneringen av de stora årskullarna födda på 1940-talet är en stor utmaning i detta historiska verk. Befolkningen kommer att åldras i sådan omfattning att det riskerar att undergräva såväl den europeiska sociala modellen som den ekonomiska tillväxten och stabiliteten i Europeiska unionen*”.

Den demografiska försörjningsbördan kommer att öka mycket snabbt under nästa decennium och 2050 kommer den att vara dubbelt så stor som idag. Detta beror främst på att de stora årskullar som föddes efter andra världskriget når pensionsåldern vartill läggs effekterna av de fortsatt låga fruktsamhetstalen och ökningarna av den förväntade livslängden. Fastän de åldrande befolkningen är resultatet av en positiv utveckling av hälso- och sjukvårdssystemen och därför i sig utgör en positiv utveckling, kommer andelen äldre i befolkningen att öka i sådan takt att en ökad demografisk försörjningsbörda inte kan undvikas vare sig genom någon snabb ökning av fruktsamhetstalen eller genom någon invandring som är realistisk. Invandringen skulle dock kunna ge ett betydande bidrag för att stabilisera de totala befolknings- och sysselsättningstalen.

Modernisering av pensionssystemen står därför högt på dagordningen i samtliga medlemsstater. Nationella politiska beslutsfattare – politiker, tjänstemän inom myndigheter, arbetsmarknadens parter – förblir ansvariga för pensionssystemen och måste vidta förberedelser inför den åldrande befolkningens effekter på pensionssystemen samtidigt som de fortsätter att modifiera dessa system så att de speglar förändringar i samhället. Det tar tid att införa en politik som gör att pensionssystemen fungerar även i framtiden. Detta kräver förändrade attityder, långvariga processer för att bygga upp konsensus och respekt för medborgarnas rättmätiga förväntningar på sina egna pensionsrättigheter. Därför är det viktigt att utarbeta de nödvändiga strategierna redan nu och många medlemsstater har redan inlett sina reformprocesser.

¹ ”*Den framtida utvecklingen av den sociala tryggheten på lång sikt: Trygga och stabila pensioner*” KOM(2000) 622 slutlig.

EU stödjer sådana ansträngningar genom insatser inom flera olika områden (se bilaga 1). Det råder dock en ökande insikt om behovet av en komplett bild av de framtida utmaningar som pensionssystemen står inför och de åtgärder som måste vidtas för att ta itu med dessa utmaningar. Det är oerhört värdefullt för nationella politiska beslutsfattare att ha goda kunskaper om vad andra medlemsstater gör för att säkra sina pensionssystemers framtid även om framgångsrika politiska åtgärder i ett land inte nödvändigtvis kan överföras direkt till ett annat land. Kommissionen föreslog redan i sitt meddelande "En samordnad strategi för att modernisera social trygghet" (KOM(1999) 347 slutlig) av den 14 juli 1999 att ett fördjupat samarbete skulle inledas mellan medlemsstaterna och inriktas på fyra prioriterade frågor varav trygga och stabila pensioner var en.²

En bred debatt inleddes i denna fråga och Europeiska rådet liksom olika kommittéer har vid flera tillfällen behandlat frågan om trygga och stabila pensioner (se bilaga 2). Senast betonade Europeiska rådet i Göteborg i juni 2001 behovet av en övergripande strategi för att möta den utmaning som en åldrande befolkning utgör och stödde följande tre allmänna principer för att säkra pensionssystemens hållbarhet på lång sikt.³

- Att trygga pensionssystemens förmåga att uppnå de sociala målen att tillhandahålla stabila och adekvata inkomster till pensionärer och de närstående familjemedlemmar som de har försörjningsansvar för och att, tillsammans med system för hälso- och långtidsvård, garantera anständiga levnadsförhållanden för alla äldre.
- Att se till att pensionssystemen är ekonomiskt hållbara så att de framtida effekterna av den allt äldre befolkningen inte äventyrar de offentliga finansernas långsiktiga stabilitet eller förmågan att nå budgetpolitikens grundläggande mål (i form av totalt skattetryck eller utgiftsprioriteringar) och inte leder till en orättvis resursfördelning mellan generationerna.
- Att förbättra pensionssystemens förmåga att tillgodose samhällets och enskilda människors förändrade behov, och därmed bidra till ökad flexibilitet på arbetsmarknaden, lika möjligheter för män och kvinnor när det gäller sysselsättning och social trygghet samt bättre anpassning av pensionssystemen till enskilda människors behov.

Avsikten med det här meddelandet är att tillgodose behovet av tydliga och integrerade strategier för att klara av de utmaningar som ett samhälle med en åldrande befolkning utgör för pensionssystemen. Sådana strategier bör inte bara inriktas på de pensionssystem som hör till den första pelaren eftersom de två övriga pelarna kommer att spela en viktig roll för att nå pensionssystemens övergripande mål.⁴

² De fyra viktiga målen är: att göra det lönsamt att arbeta och att arbete skall ge en säker inkomst, att göra pensionerna säkra och pensionssystemen hållbara, att främja social integration samt att garantera en hållbar hälso- och sjukvård av hög kvalitet

³ Dessa principer baseras på rapporten "Tillräckliga och stabila pensioner" som kommittén för socialt skydd gav ut i juni 2001.

⁴ I detta meddelande avses med "pensionssystem" alla arrangemang för tillhandahållande av pensioner ("pensionssystem"). Eftersom invaliditets- och efterlevandeförmåner i regel utges genom

Ett lämpligt tillvägagångssätt på EU-nivå är att kombinera befintliga politiska processer som är relevanta för pensionssystemens framtida utformning med den *öppna samordningsmetoden* så att det ansvar som politiska beslutsfattare på EU-nivå respektive nationell nivå har inte förändras. Avsikten är att skapa en integrerad ram för informationsutbyte om nationella strategier för att säkra tillräckliga och stabila pensioner på lång sikt.

Den *öppna samordningsmetoden* innebär att gemensamma mål fastställs, att dessa mål omsätts i nationell politik och slutligen att regelbunden övervakning baserad bland annat på gemensamt överenskomna och fastställda indikatorer ingår som en del av en process där man lär av varandra. Denna metod har flera fördelar, bland annat följande:

- De gemensamma målen kommer att underlätta för medlemsstaterna att fokusera på nödvändiga reformer och göra pensionspolitiken mer öppen så att medborgarna får möjlighet att anpassa sig till de förändringar som kan förutses.
- De gemensamma målen kan också bidra till att skapa konsensus om nödvändiga reformer och på så sätt stärka allmänhetens förtroende för pensionssystemens framtid.
- Ett erfarenhetsutbyte baserat på goda lösningar och innovativa tillvägagångssätt kommer att stimulera medlemsstaterna att lära av varandra och ge ett större utbud av politiska lösningar att överväga i varje medlemsstat.
- Slutligen kommer de indikatorer som man gemensamt kommer överens om att göra det möjligt att mäta framsteg i förhållande till situationen i varje medlemsstat respektive till de gemensamma målen.

2. GEMENSAMMA MÅL FÖR FRAMTIDENS PENSIONER

Med beaktande av de stora utmaningar som beskrivits ovan liksom de tio principer som föreslås i meddelandet från oktober 2000, föreslår kommissionen nedanstående gemensamma mål för att stödja integrerade nationella strategier för att trygga pensionssystemens framtid.

2.1. Tillräckliga pensioner

Pensionssystemen bör effektivt förhindra fattigdom och social utslagning bland äldre genom att ge en rimlig levnadsstandard efter pensioneringen oavsett individens förmåga att tjäna in egna pensionsrättigheter och därtill ge äldre människor möjlighet att ta del av sitt lands ekonomiska välstånd och delta aktivt i det offentliga, sociala och kulturella livet. Genom en kombination av pensionssystemens olika pelare bör de också erbjuda ytterligare möjligheter för varje enskild människa att tjäna in pensionsrättigheter så att de efter sin

pensionssystemen och i väsentlig grad bidrar till äldre människors sociala trygghet, omfattas också dessa system av detta meddelande.

pensionering eller i händelse av bestående arbetsförmåga kan bibehålla den levnadsstandard de önskar. Detta kräver att pensionsutbetalning genom olika pensionssystem och pelare fungerar så att det på ett enhetligt och kompletterande sätt bidrar till målen att förhindra fattigdom och gör det möjligt för människor att inom rimliga gränser upprätthålla sin levnadsstandard under ålderdomen.

Mål:

- *Säkerställa att alla äldre har en rimlig levnadsstandard, får ta del av sitt lands ekonomiska välstånd och kan delta aktivt i det offentliga, sociala och kulturella livet.*
- *Erbjuda alla människor de möjligheter till tilläggs pension som krävs för att de skall kunna bibehålla den levnadsstandard de önskar efter att de fått ålders- eller invaliditetspension liksom närstående familjemedlemmars levnadsstandard i händelse av dödsfall.*

2.2. Ekonomiskt stabila offentliga och privata pensionssystem

Tillräckliga pensioner kan betalas ut bara om de medel som krävs finns tillgängliga. Detta kommer att bli en allt svårare fråga i ett samhälle med en åldrande befolkning. Om inga reformer genomförs kommer åldrandet att innebära att färre människor i sysselsättning måste försörja fler pensionstagare. Detta är den utmaning som åldrandet utgör för ekonomiskt stabila pensionssystem. Att se till att fler människor deltar i arbetslivet eller öka den totala sysselsättningen genom invandring är viktigt för att säkerställa pensionssystemens ekonomiska stabilitet på lång sikt. Medlemsstaterna bör därför fortsätta sina ansträngningar inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin, och fram till 2010 höja sysselsättningsgraden till 70 % totalt sett, 60 % för kvinnor och 50 % för personer mellan 55 och 64 år.

Som en del av dessa insatser bör pensionssystemen och deras samspel med skatte- och förmånssystemen ses över i syfte att undersöka vilken stimulans de ger till ökat arbetskraftsdeltagande, särskilt för kvinnor och äldre arbetstagare. Systemen för förtidspensionering bör utnyttjas i mer begränsad utsträckning och ett längre deltagande i arbetslivet inte bestraffas. En gradvis övergång från anställning till pensionering bör möjliggöras genom att personer tillåts ha inkomst från pension och förvärvsarbete samtidigt samt genom att de lagstadgade pensionsåldrarna görs mer flexibla.

Mål:

- *Att inom ramen för sysselsättningsstrategin uppnå en hög sysselsättningsnivå så att förhållandet mellan andelen förvärvsarbete och pensionerade i befolkningen blir så gynnsam som möjligt.*
- *Säkerställa att pensionssystemen, särskilt systemen för förtids- och invaliditetspensionering, och deras samspel med skatte- och förmånssystemen i högre grad stimulerar äldre att delta i arbetslivet. Säkerställa att arbetstagare inte uppmuntras att ta ut förtidspensionering och inte bestraffas för att de stannar kvar på arbetsmarknaden efter det att de har uppnått*

normal pensionsålder, samt att pensionssystemen ger bättre möjligheter till gradvis pensionering.

En stor del av de totala pensionsutgifterna finansieras genom statsbudgeten. Detta krävs enligt stabilitets- och tillväxtpakten. Sund förvaltning av offentliga finanser och minskning av statsskulden kommer att minska trycket på de offentliga finanserna och bidra till att klara av den åldrande befolkningens effekter på budgeten.⁵ Genom reformering av pensionssystemen och ökad sysselsättning bör kunna de offentliga utgifterna för pensioner kunna hållas kvar som en procentandel av BNP på en rimlig nivå som kan kombineras med målet att åstadkomma hållbara offentliga finanser. ytterligare en möjlighet kan vara att utnyttja dedicated funds. Flera medlemsstater har börjat inrätta särskilda pensionsreservfonder eller planerar att göra det.

Mål:

- *Att inom ramen för de offentliga finanserna och behovet av att klara av de budgetrelaterade effekterna av att befolkningen blir allt äldre, säkerställa att de offentliga utgifterna hålls på en sådan andel av BNP som stabilitets- och tillväxtpakten medger. I detta kan ingå att inrätta särskilda reservfonder om myndigheterna anser detta lämpligt.*

Högre sysselsättningsgrader och sunda offentliga finanser kan väsentligt bidra till att dämpa budgeteffekterna av den allt större andelen äldre i befolkningen. Med hänsyn till ökande demografiska försörjningsbördan kommer detta dock inte att vara tillräckligt i många medlemsstater. I dessa fall krävs åtgärder för att säkerställa att denna ekonomiska effekt fördelas rättvist såväl inom som mellan generationerna. Sådana åtgärder kan innefatta justering av den pension som betalas ut till pensionstagarna och av de avgifter och skatter som främst tas ut av den aktiva befolkningen. Medlemsstaterna bör sörja för rättvisa mellan de olika generationerna och undvika de två extremfallen att antingen lägga en alltför stor börda på den aktiva generationen eller att sänka pensionsnivåerna under adekvat nivå. Särskild vikt bör läggas vid att undvika att sänka de lägsta pensionerna (rättvisa inom samma generation).

Mål:

- *Uppnå rättvis balans mellan aktiva och pensionstagare genom lämpliga anpassningar av avgifts- och skattenivåer liksom pensioner.*

⁵

I detta avseende bör skattepolitikens betydelse noteras. I sitt meddelande av den 11 oktober 2000 omn säkra och hållbara pensioner (KOM(2000) 622 slutlig) påpekade kommissionen att " på inkomstsidan är statens fortsatta möjlighet att uppbära skatter och avgifter av avgörande betydelse. Denna möjlighet kan påverkas genom skatteflykt, skillnader mellan olika länder eller flexibla skattebaser samt genom möjligheten att flytta ekonomisk verksamhet till länder där man finner den bästa balansen mellan skatter/avgifter och offentliga åtaganden. Se även kommissionens meddelande av den 23 maj 2001 om skattepolitiken i Europeiska unionen - Prioriteringar för de kommande åren [KOM(2001) 260 slutlig].

Pensionssystemen måste förlita sig till de bidrag som systemen inom den andra och tredje pelaren ger för att kunna nå sina sociala mål. De bidrag som de privata pensionssystemen ger till pensionärernas inkomster kan behöva ökas om medlemsstaterna skall kunna begränsa den börda som de ökande pensionsutgifter lägger på de offentliga finanserna. Det måste finnas ett lämpligt regelverk i medlemsstaterna och inom EU som gör det möjligt att dra full nytta av de möjligheter som den inre marknaden och den gemensamma valutan ger. Ekonomisk stabilitet är också en viktig fråga för de privata systemen som kan påverkas av den åldrande befolkningens effekt på kapitalmarknaderna. Europeiska unionen och medlemsstaterna bör genom att skapa ett ändamålsenligt regelverk och arbetsmarknadens parter bör genom en sund hantering av pensionssystemen, vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa de privata pensionssystemens möjligheter att utbetala de pensioner som systemets medlemmar har rätt till.

Mål:

- *Genom lämpliga regelverk på nationell och europeisk nivå och genom en sund förvaltning, säkerställa att privat finansierade pensionssystem med en ökad effektivitet och kostnadstäckning fortsätter att betala ut de pensioner som de försäkrade har rätt till.*

2.3. Modernisering av pensionssystemen för att anpassa dem till samhällets och enskilda människors förändrade behov

Pensionssystemen måste utvecklas så att de speglar förändringar i samhället och på arbetsmarknaden. Många av pensionssystemens regler baseras på förlegade antaganden om familjemönster och sysselsättningsmönster, om kvinnors och mäns roller i hemmen och på arbetsmarknaden och på generaliseringar om människors preferenser när det gäller pensionering. Dessutom tenderar stimulansstrukturerna i systemen att spegla tidigare mönster på arbetsmarknaden och har inte tagit hänsyn till förändringarna av förväntad livslängd efter pensioneringen. Som ett resultat av detta klarar pensionssystemen inte av att på ett fullgott sätt sörja för ett ökande antal människors behov. Förlegade föreställningar avspeglas i synnerhet i olika efterlevandeförmåner för män och kvinnor och i olika pensionsålder. Pensionssystemen bör moderniseras så att de tar hänsyn till förändringar i samhället och så att de säkerställer att de på ett fullgott sätt kan sörja för de behov som en mer rörlig och flexibel arbetskraft liksom de mindre stabila familjerna har.

Mål:

- *Säkerställa att pensionssystemen är förenliga med arbetsmarknadens krav på flexibilitet och trygghet, att rörlighet på arbetsmarknaden inom medlemsstaterna och över gränser liksom anställningsförhållanden som avviker från normen inte resulterar i oskäliga förluster av pensionsrättigheter och att pensionssystemen inte missgynnar egenföretagare.*
- *Genomföra en översyn av pensionssystemen i syfte att undanröja könsdiskriminering och samtidigt vid källan angripa könsrelaterade olikheter*

i pensionsrättigheterna (t.ex. uppehåll i karriären av familjeskäl, försäkringstekniska faktorer).

Ett viktigt inslag i reformen av pensionssystemen bör vara att göra dem mer öppna och förutsebara. Tillräcklig information om pensionssystemens sannolika framtida utveckling och om enskilda människors egna rättigheter är avgörande för att upprätthålla förtroendet för pensionssystemen och för att möjliggöra för enskilda människor att vidta de eventuella förändringar av sina livsplaner som de anser nödvändiga. Sådan information bör inbegripa faktorer som påverkar dessa system (åldersfördelning, social och ekonomisk förändring) liksom planerade politiska åtgärder.

- Göra pensionssystemen mer öppna, förutsebara och anpassningsbara till förändrade omständigheter. Tillhandahålla tillförlitlig och lättförståelig information om de långsiktiga utsikterna för pensionssystemen inklusive bedömning av den verkan som förändringar av åldersfördelning samt sociala och ekonomiska förutsättningar har samt vilka effekter planerade politiska åtgärder har på pensionssystemens utveckling, särskilt med hänsyn till sannolik utveckling av förmåner och avgifter. Förbättra metoderna för effektiv övervakning av pensionsreformer och pensionspolitik.

3. UTVECKLING AV INDIKATORER FÖR ATT UNDERSTÖDJA DEN ÖPPNA SAMORDNINGSMETODEN

Framsteg mot de mål som anges ovan bör mätas med hjälp av lämpliga indikatorer som kan ge jämförbar information om de viktigaste ekonomiska, finansiella och demografiska tendenser som påverkar pensionernas långsiktiga stabilitet, liksom om hur pensionsreformen fortskrider och om dess troliga effekter, samtidigt som utrymme lämnas för mångfalden olika nationella pensionssystem. Undergruppen för indikatorer inom kommittén för socialt skydd har redan påbörjat arbetet och har inlett en diskussion om dessa frågor i syfte att sammanställa en lista över indikatorer som man gemensamt kommer överens om för att stödja samarbetet om trygga och stabila pensioner på EU-nivå. Kommittén för ekonomisk politik har lagt fram vissa prognoser om de framtida pensionsutgifterna under perioden 2000 till 2050.⁶ Dessa budgetprognoser om framtida pensionsutgifter kan bli en central indikator inom den öppna samordningsmetoden. Sådana prognoser skulle kunna göras vartannat eller vart tredje år för att fånga upp senast tillgängliga uppgifter.

Kommissionen kommer att fortsätta sitt arbete för att fastställa lämpliga indikatorer i samarbete med relevanta politiska kommittéer (kommittén för socialt skydd, kommittén för ekonomisk politik, kommittén för sysselsättning). En lång rad olika indikatorer kommer att behövas, som resultatindikatorer (hämtade från statistiska uppgifter som sammanställs av Eurostat eller internationella organisationer) liksom politiska indikatorer (främst hämtade från

⁶ Kommittén för ekonomisk politik: "Lägesrapport till rådet (ekofin) om den åldrande befolkningens effekt på de allmänna pensionssystemen". EPC/ECFIN/581/00-Rev.1, november 2000.

myndigheter eller institutioners uppgifter), retrospektiva indikatorer liksom prognoser. Kravet på gemensamma antaganden om underliggande samhällsekonomiska tendenser eller om den framtida effekten av politiska förändringar innebär svårigheter som gör att det kan bli nödvändigt med större samordning mellan medlemsstaterna än vad som normalt förväntas när det gäller val av indikatorer.

Listan över de indikatorer som man gemensamt kommer överens om bör göra det möjligt att mäta tendenser och politisk utveckling som tar itu med de tre utmaningar som anges i avsnitt 1, nämligen tillräckliga pensioner, ekonomiskt stabila pensionssystem och system med förmåga att anpassa sig till förändringar. Målet med detta arbete bör vara att överlämna en första lista över gemensamt överenskomna och fastställda indikatorer i tid till Europeiska rådets vårmöte i Barcelona.

4. ETT ÖVERGRIPANDE OCH INTEGRERAT FÖRHÅLLNINGSSÄTT FÖR ATT REFORMERA PENSIONSSYSTEMEN

Hur framtiden kommer att gestalta sig för pensionssystemen beror på politik inom olika områden och särskilt sysselsättningspolitik, politiken för offentliga finanser samt socialpolitiken. Detta kräver ett integrerat förhållningssätt och nära samordning mellan de politiska beslutsfattarna på dessa olika områden.

4.1. Att säkerställa socialt och ekonomiskt stabila pensioner genom att politik som bedrivs på olika områden ömsesidigt förstärker varandra

Uppgiften att säkerställa stabila pensioner är en ytterst viktig utmaning för den övergripande samhällsekonomiska utvecklingen i EU och bör ses som ett centralt inslag i Lissabonstrategin som syftar till hållbar ekonomisk tillväxt, full sysselsättning och större social sammanhållning. Reformerna av pensionssystemen är centrala i en strategi för att modernisera det sociala skyddet i syfte att skapa ett aktivt välfärdssamhälle liksom för att säkerställa en hög grad av social sammanhållning. De spelar också en viktig roll för att säkerställa budgetsanering, kvalitet och hållbarhet inom de offentliga finanserna. Pensionssystemen avgör dessutom levnadsstandarden för en stor del av befolkningen och har viktiga återverkningar för hur hela ekonomin fungerar och i synnerhet arbetsmarknaden och kapitalmarknaden. Därför krävs övergripande och integrerade politiska strategier som kan gripa över flera områden som exempelvis socialt skydd, sysselsättning, immigration, arbetsorganisation och industriella förbindelser, offentliga finanser, stabilitetsregelverk, livslångt lärande, lika möjligheter och social integration.

För att klara av den utmaning som en sådan uppgift utgör krävs ett tillvägagångssätt som genomsyras av en strävan att låta tre politikområden, dvs. sysselsättningspolitiken, politiken för socialt skydd och den ekonomiska politiken, ömsesidigt förstärka varandra på det sätt som skisserades i den Europeiska sociala agendan som antogs vid toppmötet i Nice i december 2000. Målet för socialpolitiken bör vara att säkerställa adekvata inkomster för framtida pensionstagare samtidigt som den stödjer målet om ett aktivt välfärdssamhälle och inte skapar orimliga bördor för framtida generationer eller obalans i de

offentliga finanserna, vilket skulle kunna äventyra den makroekonomiska stabiliteten. Strukturreformer av arbetsmarknaden samt reformer inom ramen för det sociala trygghetssystemet och pensionssystemet som syftar till effektiv stimulans till deltagande i arbetslivet bör främja målet att uppnå full sysselsättning. Detta kommer att förbättra de långsiktiga framtidsutsikterna för pensionssystemen oavsett på vilket sätt de finansieras. Dessa reformer bör stödja hållbar ekonomisk tillväxt vilket i sin tur bör underlätta reformer och bidra till att förena sociala och ekonomiska mål. Det är endast genom en kraftfull positiv samverkan mellan dessa tre politiska områden som pensionssystemens framtida förmåga att nå sina grundläggande sociala mål kan säkerställas.

Det är därför ytterst viktigt att det görs framsteg för att uppfylla pensionsreformernas gemensamma mål. Bedömningen av sådana framsteg inom ramen för det nuvarande arbetet och den öppna samordningsmetoden bör tillföras den övergripande processen för politisk samordning och resultaten av detta arbete bör integreras i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Integrerade nationella strategier kan underlätta processen för att ta fram de uppgifter som krävs och sörja för att de är enhetliga.

4.2. Att säkerställa samordning mellan relevanta aktörer i processen

Det är nödvändigt att se till att politiken inom de olika områden som påverkar pensionernas långsiktiga stabilitet, dvs. sysselsättningspolitiken, socialpolitiken och den ekonomiska politiken, är enhetliga, kompletterar varandra och är integrerade. Den öppna samordningsmetod som skall användas för att sörja för stabila pensionssystem måste erkänna fördelningen av politiska ansvarsområden och de skilda typer av bidrag som olika processer för politiskt beslutsfattande ger. Detta gäller såväl på nationell nivå som på EU-nivå.

Medlemsstaterna bör anmodas att i integrerade nationella strategirapporter fastställa strategier för att säkerställa stabila och adekvata pensioner och modernisera sina pensionssystem. Rapporterna skall innehålla en förklaring av vilken kombination av politiska åtgärder som skall användas för att nå de gemensamma målen. Medlemsstaterna bestämmer själva vilken politik som är lämpligast.

Kommissionen kommer att analysera dessa nationella rapporter med hänsyn till i vilken grad de gemensamma målen har uppnåtts, bedöma de nationella strategier som läggs fram i dem och identifiera goda metoder och innovativa tillvägagångssätt. Med utgångspunkt i ett meddelande från kommissionen kommer regelbundna gemensamma rapporter från kommissionen och rådet att sammanställas och vid behov uppdateras. De olika relevanta kommittéerna förväntas arbeta tillsammans på denna bas. Denna analys kommer att utgöra utgångspunkt för årliga gemensamma rapporter från kommissionen och rådet. Det är självfallet viktigt att Europaparlamentet yttrar sig om detta initiativ från kommissionen om den öppna samordningsmetoden tillämpad på adekvata och stabila pensioner och även fortsättningsvis till fullo medverkar i det framtida arbete på detta område.

5. FRAMTIDSUTSIKTER: EN ARBETSPLAN FÖR DE KOMMANDE ÅREN

Kommissionen uppmanar rådet att stödja de mål och arbetsmetoder beträffande pensionsreformer som föreslås i detta meddelande. I enlighet med slutsatserna från Europeiska rådets möte i Göteborg skall en lägesrapport om målen och arbetsmetoderna i fråga om pensioner läggas fram för Europeiska rådet i Laeken i december 2001 som förberedelse inför Europeiska rådets vårmöte 2002. Det vore önskvärt om verkliga framsteg när det gäller de gemensamma målen och arbetsmetoderna kunde nås i tid till Europeiska rådets möte i Laeken.

Detta skulle göra det möjligt att inleda arbetet med de nationella strategiska rapporter som medlemsstaterna skall lägga fram senast i juli 2002. När dessa rapporter sammanställs bör nationella myndigheter säkerställa ett nära samarbete mellan samtliga relevanta avdelningar liksom adekvat medverkan av arbetsmarknadens parter och andra viktiga aktörer. Rapporterna bör innehålla en strategisk förklaring och inriktas på de reformer som genomförts eller planeras genomföras för att nå de gemensamma målen. De bör stödjas av indikatorer som man gemensamt kommer överens om och i tillämpliga fall kan det vara av intresse att inkludera nationella mål.

Med ledning av de uppgifter som lämnas i de nationella rapporterna om långsiktigt stabila pensioner avser kommissionen lägga fram en rapport som analyserar de nationella strategierna och identifierar goda lösningar och innovativa tillvägagångssätt. Denna rapport skall utgöra ett bidrag till en rapport som antas gemensamt av kommissionen och rådet. Den bör läggas fram i så god tid att slutsatserna i rapporten kan föras in i den översiktsrapport som skall diskuteras vid Europeiska rådets vårmöte 2003 i enlighet med Lissabonprocessen.

De första nationella strategirapporterna som skall sammanställas 2002 bör under de efterföljande åren vid behov uppdateras för att belysa ny utveckling vad gäller nationella strategier liksom de framsteg som gjorts för att genomföra dem. 2005 skall en mer omfattande översyn göras, baserad på senast tillgängliga uppgifter och efter en dialog med samtliga relevanta aktörer.

BILAGA

1. VÄGLEDANDE ÖVERSIKT ÖVER EU:S VIKTIGASTE VERKSAMHETER INOM OMRÅDET FÖR PENSIONER

Det finns flera politiska mål, varav de flesta är knutna till den inre marknaden och den gemensamma valutan, som kräver åtgärder på EU-nivå. Den öppna samordningsmetoden tillämpad på pensionsreformerna syftar till att samordna de åtgärder som de nationella politiska beslutsfattarna vidtar, men förändrar inte på något sätt ansvarsfördelningen mellan EU och medlemsstaterna eller mellan myndigheter och arbetsmarknadens parter.

FRI RÖRLIGHET FÖR PERSONER: MIGRERANDE ARBETSTAGARES RÄTT ATT BIBEHÅLLA PENSIONS RÄTTIGHETER (ARTIKEL 42 I FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN)

- Förordning 1408/71 om samordning av system för social trygghet. Denna förordning täcker främst lagstadgade pensionssystem, men system för tjänstepension kan innefattas i räckvidden (t.ex. de franska systemen AGIRC och ARRCO samt schweiziska obligatoriska pensionsfonder).
- Direktiv 98/49/EG av den 29 juni 1998 om skydd av kompletterande pensionsrättigheter för anställda och egenföretagare som flyttar inom gemenskapen säkerställer lika behandling av migrerande arbetstagare och arbetstagare som byter arbete inom landet när det gäller deras rättigheter enligt kompletterande pensionssystem.
- Pensionsforum, som innefattar företrädare för arbetsmarknadens parter, nationella myndigheter och pensionsinstitut, möts två gånger per år för att diskutera hinder för rörligheten och möjligheter att undanröja dessa hinder.

ETABLERINGSRÄTT (ARTIKEL 43) OCH FRIHET ATT TILLHANDAHÅLLA TJÄNSTER (ARTIKEL 49)

- Genom tre rådsdirektiv (79/267/EEG av den 5 mars 1979 om rätten att starta och driva direkt livförsäkringsrörelse, 90/619/EEG av den 8 november 1990 om direkt livförsäkring, och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utnyttja friheten att tillhandahålla tjänster, och om ändring av direktiv 79/267/EEG, samt 92/96/EEG av den 10 november 1992 om direkt livförsäkring och om ändring av direktiv 79/267/EEG och 90/619/EEG) inrättas en inre marknad för livförsäkring.
- Förslaget till ett direktiv om tjänstepensionsinstituts verksamhet (KOM(2000) 507 slutlig av den 11 oktober 2000) syftar till att inrätta minimistandarder för dessa tjänstepensionsinstituts stabilitet, fastställa tillsynsmyndigheternas roll och ansvar, föreslå en kvalitativ inriktning på investeringsnormerna enligt vilken förvaltningen av investeringsportföljerna styrs av vissa principer (som avser

diversifiering, säkerhet och kvalitet) istället för enhetliga kvantitativa krav. Förslaget är också utformat för att medge gränsöverskridande förvaltning av system för tjänstepension så att ett institut i en medlemsstat skall kunna förvalta tjänstepensionssystem i andra medlemsstater.

- I kommissionens meddelande om avskaffande av skattehinder för tillhandahållande av tjänstepensioner över gränserna (KOM(2001) 214 slutlig av den 19 april 2001) föreslås en övergripande strategi för att ta itu med de skattehinder som för närvarande kan verka avskräckande på de människor som önskar bidra till pensionssystem i en annan medlemsstat än deras egen liksom på pensionsinstitut som önskar tillhandahålla pensioner över gränserna.

FRI RÖRLIGHET FÖR KAPITAL (ARTIKEL 56)

- Enligt artikel 56 i fördraget är alla restriktioner för kapitalrörelser förbjudna. Förslaget till ett direktiv om tjänstepensionsinstituts verksamhet avser att underlätta fria kapitalrörelser genom att avskaffa enhetliga kvantitativa investeringskrav.

SAMORDNING AV EKONOMISK POLITIK (ARTIKEL 99)

- De ekonomiska och budgetrelaterade konsekvenserna av den allt äldre befolkningen granskas som en del av den multilaterala övervakningsproceduren. I de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken 2001 som antogs av Europeiska rådet i Göteborg anges att *“Medlemsstaterna måste utarbeta övergripande strategier för hur man skall klara av de ekonomiska och budgetrelaterade effekterna av att befolkningen blir allt äldre. Strategiåtgärderna kan omfatta en reformering av pensions- och hälso- och sjukvårdssystemen liksom av äldreomsorgen, en faktisk höjning av pensionsåldern, stimulans för en högre förvärvsfrekvens, särskilt för äldre arbetstagare, inrättande och ökning av de allmänna pensionsfondernas reserver och eventuellt främjande av en utökning av kompletterande privatfinansierade pensionssystem (pelarna 2 och 3). De bör lägga fram dessa strategier samtidigt som de lägger fram sina stabilitets- och konvergensprogram och strategierna bör granskas inom ramen för den multilaterala övervakningen med vederbörligt beaktande av subsidiaritetsprincipen”*. Arbetet som rör de ekonomiska och budgetrelaterade aspekterna av den allt större andelen äldre i befolkningen stöds av kommittén för ekonomisk politik.

UPPNÅ HÖG SYSSLESÄTTNINGSNIVÅ GENOM EN SAMORDNAD STRATEGI (ARTIKEL 125)

- De riktlinjer som antogs som en del av den europeiska sysselsättningsstrategin syftar till att höja sysselsättningsgraden i allmänhet och särskilt när det gäller kvinnor och äldre arbetstagare. Denna strategis framgång kommer att bli avgörande för tillhandahållande av stabila och adekvata pensioner.

FRÄMJA HÖG STANDARD NÄR DET GÄLLER ARBETSTAGARES RÄTTIGHETER (ARTIKEL 137)

- Enligt direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 (om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens) och 2001/23/EG av den 12 mars 2001 (om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter) är medlemsstaterna skyldiga att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda arbetstagarnas rättigheter enligt kompletterande pensionssystem.

NÅ EN HÖG GRAD AV SOCIALT SKYDD GENOM ATT FRÄMJA SAMARBETE MELLAN MEDLEMSSTATERNA OCH UNDERLÄTTA SAMORDNING AV DERAS ÅTGÄRDER (ARTIKEL 140)

- I kommissionens meddelande av den 14 juli 1999 "En samordnad strategi för att modernisera social trygghet" (KOM(99)347 slutlig) föreslås ett mer strukturerat samarbete särskilt när det gäller målet att uppnå trygga och stabila pensioner.
- Europeiska rådet i Stockholm påpekade att "vid behov bör den öppna samordningsmetodens hela potential användas, särskilt i fråga om pensionerna, samtidigt som man tar hänsyn till subsidiaritetsprincipen."

FRÄMJA LIKA BEHANDLING AV KVINNOR OCH MÄN (ARTIKEL 141)

- Enligt direktiv 79/7/EEG av den 19 december 1978 om successivt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet medges undantag från likabehandlingsprincipen när det gäller pensionsålder och efterlevandepensioner, men krävs att dessa undantag gradvis undanröjs.
- Enligt artikel 141 skall principen om lika lön tillämpas för system för tjänstepension vilka betraktas som lön. Detta avspeglas i direktiv 86/378/EEG av den 24 juli 1986 om genomförandet av principen om likabehandling av män och kvinnor i företags- eller yrkesbaserade system för social trygghet ändrat genom rådets direktiv 96/97/EG av den 20 december 1996.

2. VIKTIGA DOKUMENT OCH FÖRKLARINGAR PÅ EU-NIVÅ SOM HÄNFÖR SIG TILL DE FRAMTIDA PENSIONSSYSTEMEN

14 juli 1999: kommissionens meddelande "En samordnad strategi för att modernisera social trygghet " (KOM(99)347 slutlig).

24 mars 2000: Europeiska rådet i Lissabon i mars 2000 begärde "en studie av den framtida utvecklingen av det sociala skyddet ur ett långtidsperspektiv och varvid ägnas särskild uppmärksamhet åt pensionssystemens hållbarhet" samt en rapport i vilken de offentliga finansernas bidrag till tillväxt och sysselsättning bedömdes, bland annat effekterna av den åldrande befolkningen.

11 oktober 2000: kommissionens meddelande " Den framtida utvecklingen av den sociala tryggheten på lång sikt: Trygga och stabila pensioner " (KOM(2000) 622 slutlig).

7 november 2000: rådet (EKOFIN) noterade rapporten från kommittén för ekonomisk politik "Den åldrande befolkningens effekt på de allmänna pensionssystemen".

21 december 2000: kommissionens meddelande om "De offentliga finansernas bidrag till tillväxt och sysselsättning: kvalitet och hållbarhet ", KOM(2000)846.

12 mars 2001: Gemensam rapport från kommissionen och rådet (EKOFIN) till Europeiska rådet i Stockholm om "De offentliga finansernas bidrag till tillväxt och sysselsättning: att förbättra kvalitet och hållbarhet" (6997/01).

24 mars 2001: Europeiska rådet i Stockholm betonade att "det kommande decenniet erbjuder en möjlighet att ta sig an den demografiska utmaningen genom att öka sysselsättningsgraden, minska statsskulden och åstadkomma en anpassning av de sociala skyddssystemen, inklusive pensionssystemen." (punkt 7 i slutsatserna). Europeiska rådet rekommenderade att "vid behov bör den öppna samordningsmetodens hela potential användas, särskilt i fråga om pensionerna, samtidigt som man tar hänsyn till subsidiaritetsprincipen." (punkt 32).

26 april 2001: Europaparlamentet antar en rapport om kommissionens meddelande "Den framtida utvecklingen av den sociala tryggheten på lång sikt: trygga och stabila pensioner" (A5-0147/2001).

11 juni 2001: Rådet (arbetsmarknad och socialpolitik) antar den rapport som kommittén för socialt skydd lagt fram om "adekvata och stabila pensioner" och överlämnar den till Europeiska rådet.

- 16 juni 2001 Europeiska rådet i Göteborg betonar att "det behövs en övergripande strategi för att möta den utmaning som en åldrande befolkning utgör" och stöder "de tre allmänna principerna för att säkra pensionssystemens hållbarhet på lång sikt enligt rådets definition: Att trygga pensionssystemens förmåga att uppnå de sociala målen, att se till att pensionssystemen är ekonomiskt hållbara och att anpassa sig till nya sociala behov".

3. DE EUROPEISKA INSTITUTIONERNAS OCH POLITISKA KOMMITTÉERNAS ROLL NÄR DET GÄLLER PENSIONSSYSTEMENS FRAMTID

Europeiska kommissionen		Rådet			Europaparlamentet
<ul style="list-style-type: none"> - Föreslår målsättningar för samordning av reformerna av de nationella pensionssystemen - Övervakar de nationella sysselsättningsstrategierna - Övervakar nationella processer för pensionsreformer - Föreslår allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och rekommenderar rekommendationer - Utarbetar rapporter som bedömer nationella strategier för sysselsättning och pensioner och identifierar goda metoder - Arbetar med rådgivande kommittéer i särskilda frågor - Handhar förbindelser med arbetsmarknadens parter på Europeiska nivå och relevanta icke-statliga organisationer 		<p>EKOFIN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken 	<p>Sysselsättnings- och socialpolitiken</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sysselsättningsprocessen och den öppna samordningsmetoden tillämpad på socialt skydd och social integration 		<ul style="list-style-type: none"> - Avge yttranden (eget initiativ och som svar på förslag från kommissionen). - Bidrar till diskussioner i rådet. - Utbyter åsikter med politiska kommittéer.
<p>Kommittén för social dialog</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbetsmarknadens parter roll i processen för reform av pensionssystemen 	<p>Rådgivande kommittén för jämställdhetsfrågor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jämställdhetsfrågor i pensionssystemen och pensionsreformerna 	<p>Kommittén för den ekonomiska politiken</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bistår kommissionen med att granska pensionssystemens ekonomiska och budgetrelaterade konsekvenserna som en del av den multilaterala övervakningsprocessen (artikel 99) 	<p>Kommittén för socialt skydd</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bistår kommissionen med bedömning av nationella pensionsstrategier och deras förenlighet med målen att uppnå tillräckliga pensioner och anpassning av dessa system till förändringar i samhället 	<p>Kommittén för sysselsättning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bistår kommissionen med bedömning av framstegen inom den europeiska sysselsättningsstrategin och i synnerhet utvecklingen av sysselsättningsgraden 	
<p>Europeiskt pensionsforum</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tillträde till system för tjänstepension - Möjligheten att överföra tjänstepensionsrättigheter 		<p>Europeiska rådet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ger allmänna riktlinjer och bedömer framsteg i synnerhet vid dess vårmöten 			

4. TIDSPLAN: KOMMANDE ÅTGÄRDER

	Medlemsstaterna	Kommissionen	Rådet	Europaparlamentet	Europeiska rådet
2001	27 juni		Antar meddelande		
	6 juli		Informellt rådsmöte: Första diskussion om meddelandet		
	Oktober			Yttrande om den öppna samordningsmetoden	
	November		Överenskommelse om öppna samordningsmetoden och gemensamma mål		
	December	Nationella genomförande-rapporter om de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetstrategier för den åldrande befolkningen		Rapport som innefattar gemensamma indikatorer, flexibel pensionsålder och nya uppgifter om ekonomisk hållbarhet	Yttrande om indikatorer
2002	Januari/ Februari		Analys av pensionsreformers effekter på off. finanser till vårmötet Rapport om genomförandet av de allm. riktlinjerna för den ekonomiska politiken	Rapport som omfattar gemensamma indikatorer, flexibel pensionering och nya uppgifter om finansiell stabilitet	
	Mars			Överenskommelse om indikatorer	Europeiska rådets vårmöte Överenskommelse om indikatorer
	Juli	Första nationella strategirapporterna (skall uppdateras årligen)			
	November		Analys av nationella strategirapporter		
2003	Februari/ Mars Maj		Gemensam rapport	Yttrande om den gemensamma rapporten	Europeiska rådets vårmöte Diskussioner om gemensam rapport om pensionsreformstrategi